

Heemkundige Kring "de Vrienden van het Ambacht Dudzele"

Heemkundig Museum "de Groene Tente" te Dudzele

UIT DE GESCHIEDENIS VAN DUDZELE

Boekje met beknopte Dudzeelse geschiedenis tot
1935 van Rafaël Debevere

De Vrienden van het Ambacht Dudzele ©2008

Boekje over de geschiedenis van Dudzele van de hand van Rafaël Debevere (onderpastoor te Dudzele 1932-1936). Het boekje, kort en bondig, kwam uit in een periode waar nog niet veel van de rijke Dudzeelse geschiedenis neergeschreven was. Rafaël was overtuigd Vlaamsgezind, een belesen man, kunstenaar en kunstkenner. In 1932 stichtte hij te Dudzele een mannen- en kinderkoor dat toch wel enig succes kende. Meerstemmige liederen werden onder zijn bezieling uitgevoerd, maar zijn zwak gestel dwong hem om zijn activiteiten enigszins terug te schroeven. In 1936 week hij uit naar Sint-Niklaas. Hij werd te Loker directeur en eredirecteur van Huize Godtschalck te Loker (nog steeds bestaand begeleidingstehuis voor bijzondere jeugdbijstand).

Enkele feiten:

- Geboren te Arendonk op 22 augustus 1887
- Priester gewijd te Brugge op 10 juni 1911
- Onderpastoor te Gistel, Poperinge St.Jan en Dudzele
- Overleden te Loker op 18 juni 1977

Rafaël Augustinus Debevere is geboren in Arendonk bij Turnhout op 22 augustus 1887 als jongste van zes kinderen.

Eén is vroeg gestorven, Alexis is priester gewijd in 1909 en Helena, Margareta en Alida zijn kloosterzuster geworden. Twee van hen zijn in het klooster te Merkem ingetreden. Daar waren vader en moeder geland na hun trektocht doorheen Vlaanderen. Vader afkomstig uit Veurne en was ambtenaar bij de belastingen.

Wegens het beroep van zijn vader leerde hij heel snel de Westhoek kennen, want op 12-jarige leeftijd was hij reeds te vinden op de Poperingse collegebanken.

Raphaël deed zijn humaniora te Poperinge, Eeklo en Kortrijk. Even trekt hij naar Leuven (Letteren en Wijsbegeerte) om dan over Roeselare en Brugge priester gewijd te worden op 10 juni 1911.

De plechtige eremis had plaats op 6 september 1911 in het klooster te Merkem in aanwezigheid van zijn ouders, zijn broers en zussen.

Als coadjutor verhuisde hij in vrij korte tijd van Bredene over Pollinkhove naar Westkerke.

In 1912 werd hij leraar van de Griekse taal aan het college van Poperinge. Na zes posten als hulp priester wordt hij onderpastoor te Gistel op 1 december 1913. De oorlog was niet zacht voor hem: hij wordt met een groep weerbare mannen weggeleid naar het vliegveld van Stalhille om in Eeklo aan te komen. Daar kon hij met een vals pas ontsnappen.

Via Moere, De Panne en Gistel werd Poperinge (Sint-Jan) voor de derde maal zijn verblijfplaats als onderpastoor en dit van 1919 tot 1932.

In november 1919 wordt hij onderpastoor benoemd op Sint-Jansparochie te Poperinge, het begin van een vruchtbare periode.

In Poperinge was hij de stichter van de vereniging 'De Vlaamse vrienden' en van verschillende studiekringen en zangverenigingen.

Professor Jan Desmyter heeft het in zijn herdenkingsrede van 12 juni 1987 ondermeer over de restauratie van de geschonden Sint-Janskerk: "Hij heeft er zelf de brandramen voor ontworpen... Hij was één van de eersten om de zogenaamde ketterse kruisweg van Servaes met klem te verdedigen en dat werd hem niet in dank afgenomen. Uit die tijd dateren ook vriendschappen met bijzondere mensen als Kamiel Huysmans en Cyriel Verschaeve". Hij zette zich in voor kerkmuziek en toneel. "Stilaan bracht ik het Gregoriaans op het voorplan, niettegenstaande misverstand en tegenwerking ook van de plaatselijke geestelijkheid". Schrijft hij in zijn dagboek. En wat verder: "De Sint-Jansparochie was de allereerste van het hele Westland om te ijveren voor kerkmuziek, vooral Gregoriaans".

Zijn uitgesproken echt Vlaams zijn werd door het Bisdom niet steeds zo maar aanvaard en **in 1932 werd hij overgeplaatst naar Dudzele** waar hij een te zware opdracht had gekregen.

In die tijd was het voor veel priesters gevaarlijk zich onomwonden als Vlaming te manifesteren.

Dan komt de zware beproeving. Reeds over 1923 noteert hij: "ten onrechte aangeklaagd als nationalist, bijna overgeplaatst." In 1932: "nieuw geniepige aanklacht tegen mij als nationalist". Op 28 juli wordt hij benoemd als onderpastoor te Dudzele: "heb een goede en begrijpende pastoor de E.H. Bened. Pille", die echter reeds in 1934 sterft.

Professor Desmyter geeft het volgende commentaar: "De bisschop liet zich misschien flankeren door een paar notabelen uit Poperinge, die, hoewel zij Debevere persoonlijk niet slechtgezind waren en hij ook nooit aan partijpolitiek heeft gedaan, vonden dat het scheppen van Vlaams bewustzijn uiteindelijk toch een invloed kon hebben op de politieke kaart in de stad."

Verrassend hoe hij weer aan het werk toog: 'herinrichten van de slecht bezorgde Spaar-en Leengilde (als kassier), inrichten van de feestzaal, volksboekerij, in 1936 "herstel van de kerk en de altaren en schilderijen onder mijn leiding." Maar eind 1936: "ontslag om reden van grondige uitputting".

In 1936 begaf zijn gezondheid en werd hij tot een noodzakelijke rust verplicht.

In januari 1937 gaat hij rust nemen in het Heilig Hartgesticht te Sint-Niklaas. "Hij is arm en zal het blijven en wordt geholpen door vrienden te Poperinge en elders" (Desmyter). Opnieuw verrassend: in 1939 zou hij een ontwerp maken voor de H. Sacramentsprocessie op vraag van deken F. Vercruyssen. Die man wordt later vicaris-generaal en R. Debevere zal er steeds met sympathie over spreken.

Hij is te Poperinge als de oorlog uitbreekt, vlucht op 17 mei te voet naar Zegerskappel en Bollezele. Terug op 3 juni. Deken Hanssens is toen voor hem tussengekomen. In samenwerking met de Commissie van Openbare

Onderstand te Ieper, eigenaar van de Godtschalck-stichting te Loker, indertijd het Sint-Antoniusgesticht genoemd, wordt hij er 'directeur' benoemd. Op 20 november 1940 neemt hij zijn intrek in een gewezen herberg en chicorei-ast op de baan Loker-Dranouter. Marie Orbie zal 37 jaar zijn 'engelbewaarder' zijn.

"De oorlogsjaren zijn moeilijk, maar als de nood het hoogst is, verschijnen er naamloze omslagen met de nodige bedragen in de bus" (Desmyter). In 1946 kan hij verhuizen naar een onbewoonbare noodwoning uit 1919 rechtover het gesticht. Hij mocht die op eigen kosten herstellen. Zo schrijft minister Albert De Clerck in 1961 aan kanunnik W. Pouleyn met de bede om hulp: "Die brave man (72 jaar) hoopt dat monseigneur voor hem nog iets kan doen". Zijn wedde bedroeg toen 6.000 frank per jaar.

In 1940 werd hij benoemd tot het directeur van het Sint-Antoniuswezengesticht in Loker.

Hij kwam in Loker toe in de Dranoutersteenweg nummer 118 op 26 november 1940 komende van Sint-Niklaas waar hij wegens zijn ziekte tijdelijk bij familie had verbleven. A. Desmaricaux omschrijft hem als een ziekelijke priester die zijn vader (veldwachter) kwam vragen naar een vrijstaande woning te Loker. Niet ver daarvan stond de chicorei-ast leeg. Het was een zeer groot gebouw, geruime tijd onbewoond en waar vroeger chicoreibieten werden gedroogd. De visie van Debevere 'ik ben niet veeleisend, als ik maar in het droge ben met mijn boeken, we zullen het wel zelf gezellig maken'. Binnen de twee jaar liet hij op de koer tussen de woning en de Rodenbergstraat een strooien veranda bouwen waar hij bij mooi weer veel in verbleef. Enkele jaren later kon hij zich vestigen in een woning van het OCMW van Ieper en dicht bij het wezengesticht op adres Bergstraat 126 (later 141 en tenslotte nummer 4). Deze woning werd in de jaren '90 afgebroken. Hier kon hij zich volledig inrichten vooral in de nieuw aangebouwde leefkamer of werkkamer met uniek zicht op de bergstreek.

Debevere werd in november 1940 door de COO van Ieper als rustend priester aangesteld tot geestelijk bestuurder van het Sint-Antoniusgesticht. Een ambt dat hij tot de sluiting op 31 december 1959 zeer goed heeft waargenomen.

Zijn vergoeding was als volgt samengesteld:

- een jaarlijks ereloon van 6000 frank
- 5000 kg. Kolen per jaar
- kosteloze woonst in een woning van de COO
- kosteloos groenten en fruit uit de hof van het gesticht.

Debevere gaat op pensioen, mag de woning van de COO blijven betrekken, blijft recht hebben op de 6000 frank en de kolen. De groenten en fruit worden vervangen, eveneens rekening houden met de uitzonderlijke verdiensten van deze man en ook het feit dat de vergoeding toegekend door de COO schier zijn enige inkomen uitmaakt, er wordt beslist een bijgevoegde vergoeding van 1500 frank per maand toe te

kennen vanaf 1 januari 1962. Deze regeling wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de gouverneur van West-Vlaanderen.

In 1962 kreeg hij eervol ontslag en werd tot eredirecteur benoemd door de bisschop van Brugge van het Sint-Antoniustgesticht. Op 11 juni 1962 (Vaderdag) werd in Loker een speciale hulde gebracht aan E.H. Debevere ter gelegenheid van zijn Gouden priesterjubileum.

Intussen hadden velen de weg gevonden naar zijn huis. "De bezoekers en vrienden waren de eenvoudigste mensen van de streek tot de eerste minister, bisschop De Smedt, die hem spoedig na zijn aanstelling – maar toen was Debevere 65 – in ere heeft hersteld en kloosterlingen, het waren katholieken en vrijzinnigen, er waren weerstanders en nog meer getroffen door de repressie die hij, die niets had, toch altijd heeft weten te helpen; het

waren de leraars en horden studenten; het waren gezinnen met moeilijkheden, die allen steun en advies kwamen vragen. Zij werden met precies dezelfde aandacht ontvangen en opgevangen. Debevere, een man met een grote elitaire cultuur, kende geen standenverschil en hij dacht er zelfs niet aan" (Desmyter).

In 1963 zal een ontmoeting met Jozef Deleu een nieuwe creativiteit op gang brengen. Zoals Deleu schrijft: "Vroeger had hij (R.D.) slechts occasioneel de pen gehanteerd, meestal om vrienden en kennissen te plezieren. Vanaf 1963 is hij echter systematisch beginnen schrijven aan publicaties die om hun wetenschappelijke ernst van blijvende betekenis zullen blijken te zijn (Verzamelde Opstellen 1971, p. 11).

Het gaat om echt boeiend biografieën over de E.H. Charles De Croocq (1874-1950), dichter van het indrukwekkende 'Ma Flandre'. Over Edmond de Coussemaker (1805-1876), auteur van o.m. 'Les troubles religieux en Flandre Française'. Over de Ierse voorman William Redmond (1861-1917). In het museum Depuydt te Belle ontdekt Debevere een belangrijk Middelnederlands getijdenboek, op perkament geschreven door Alheynt van Limberghen en afkomstig uit een van de Groningse kloosters die na de

reformatie zijn afgebroken. In hetzelfde museum wordt zijn aandacht getrokken door een schilderij die een 'keisnijding' voorstelt en door Debevere aan Jeroen Bosch wordt toegeschreven. In Tournehem bij Sint-Omaars ontdekt Debevere acht dubbel geschilderde panelen afkomstig uit de abdij van de Cisterciënzerinnen te Blendeke bij Sint-Omaars. Vrijwel onbekend en onbeschermd haalt hij ze uit de vergetelheid en situeert ze in de Vlaamse school van de 16de eeuw. Er is de onuitgegeven 'geschiedenis van Loker'. De uitvoerige studie die Debevere eraan wijdt verrast nog steeds door de zorgvuldige informatie. Tegelijk is ze verrassend en boeiend.

Op zondag 6 juni 1971 werd te Loker hulde gebracht aan E.H. Debevere ter gelegenheid van zijn diamanten priesterjubileum. (60 jaar priester). De gevierde ziel die in een rolstoel zich moest verplaatsen luisterde ontroerd naar de huldeblijken van onder meer Theo Lefevre, Mgr. De Smedt, senator Leo Vanacker, André Demedts, Antoon vander Plaetse en Staatsminister De Schrijver.

In 1971 verschijnt een bundel 'Verzamelde Opstellen van Rafaël Debevere', in opdracht van Anne-Marie en Jozef Deleu, naar aanleiding van het diamanten priesterjubileum van Debevere. In het woord vooraf getuigt Theo Lefèvre: "tegen valavond werden we, oud-minister Albert De Clerck en ik, door hem ontvangen in de bibliotheek die tevens woonkamer is. Het brede raam verleent uitzicht op de vlakte gelegen aan de voet van de Kemmelberg. Op de voorgrond onderscheidt men een drietal bomen, daar ligt het graf van de Ierse voorman William Redmond, dat door de E.H. Debevere piëteitsvol wordt onderhouden. Voor het raam, staande beschrijft hij op eenvoudige en tevens pregnante wijze de bloedige slag van de Kemmel. Later dat jaar werd hem het ereteken van verdienste voor kunst en cultuur overhandigd door bestendig afgevaardigde mevrouw Platteau Van Elslande.

Deken Verdonck van Steenvoorde was aalmoezenier geweest in W.O. 1 vanuit de kamer van R. Debevere kon ook hij het verloop van de slag van de Kemmelberg beschrijven. Zijn gastvrijheid belette niet dat hij voor de kinderen van het gesticht merkwaardige initiatieven neemt. "Te Loker in het gesticht Godtschalck mocht ik enkele malen liederen aanleren... "Voor de prijsuitdeling schreef hij het sprookje 'Doornroosje' en een Guido Gezelle en Peter Benoitviering. "Groeninge of de slag der Gulden Sporen" werd gedeclameerd, geacteerd en gezongen voor de heren inspecteurs en de 'Conferentie' met de grootste bijval der volle zaal en met de meeste goedkeuring der heren inspecteurs. Het gesticht had iets gepresteerd buiten en boven alle verwachtingen", schrijft hij in zijn dagboek.

In zijn laatste jaren was R. Debevere door een beroerte getroffen en was communicatie uitgesloten. In 1971 had hij nog kunnen de 60ste verjaardag van zijn priesterwijding vieren en schrijven:

*Dank U, God, om het schonen leven dat ik uit
Uw handen mocht ontvangen.
Dank U om de groene lente van mijn jeugd,
Waarin U me riep om een gewillig werktuig
Te zijn in Uw wijngaard
Dank U God om de warme zomer met de diepe vreugden
Van mijn schamel werk, met de harde stormen
Die me louterden
Dank U om de rijkgebronsde herfst met de zoete
Vruchten van de vriendschap, met de gouden
Draden van 't geluk
Dank U om de rustige winteravond met de vredige
herinnering aan de goedheid die ik van
zovelen mocht ondervinden, met de zalige hoop
op een eeuwige lente bij U.*

Er werd een mis opgedragen in de kerk van Loker door kanunnik Lootens, pastoorsdeken van Poperinge. Nadien werden de talrijke genodigden en vrienden van de jubilaris uitgenodigd naar het Sint-Antoniusinstituut waar een gemoedelijke ontvangst volgde. Jozef Deleu, de initiatiefnemer, begroette er de vele vrienden van Debevere en las huldeblijken voor van vooraanstaanden die er niet konden zijn: een telegram van Theo Lefèvre, brieven van monseigneur De Smedt, senator Leo van Acker, André Desmedts, Antoon vander Plaetse, staatsminister De Schrijver... Daarop stelde hij het boek 'Verzamelde Opstellen' voor, waarvan 250 exemplaren werden gedrukt, buiten 26 luxe-uitgaven. Het voorwoord werd geschreven door Theo Lefèvre de inleiding over de auteur en zijn werk door Jozef Deleu. In de bundel zijn de essays opgenomen over: de Frans-Vlaming Charles De Croocq, Guido Gezelle en Charles De Croocq, De Frans-Vlaming Edmond de Coussemaker, een opmerkelijke bijdrage over het 'Middelnederlands getijdenboek gevonden te Belle in Frans-Vlaanderen' en twee stukken waarin Raf Debevere zijn kennis over schilderkunst manifesteert, namelijk 'Is de keisnijding van Jeroen Bosch?' en 'Wie is de schilder van de 16 schilderijen te Tournehem (Doornem) in Frans-Vlaanderen?'

Het Sint-Janskoor van Poperinge onder leiding van dirigent Degersem bracht enkele liederen ten gehore waarna de gemeentesecretaris Hardeman de dankbaarheid van Loker vertolkte tegenover de gevierde. Spreker noemde Debevere groot als priester en geleerde, als mens en Vlaming en tenslotte als Lokernaar. Loker is maar klein en de dagen van zijn onafhankelijkheid zijn wellicht geteld, maar het zal zijn faam behouden dankzij uw naam, aldus de secretaris die benadrukte dat de stille woning van Debevere steeds een oase blijft waar tallozen komen putten aan geestelijke rijkdom van de priestergeleerde. Namens de gemeente werd een bloemenkorf aangeboden evenals aan zijn engelbewaarder mejuffer Maria. Dank werd ook uitgesproken aan het adres van Jozef Deleu die de hulde ontworpen en die gestalte geeft gegeven aan de figuur van Debevere. De gevierde, die in een rolstoel van de kerk

naar de school werd gebracht en ontroerd naar de huldeblijken luisterde, verwoordde zijn gevoelens in één zin die hij liet afdrukken op de gedachtenissen: Dank U God om de rustige winteravond met de vredige herinnering aan de goedheid die ik van zovelen mocht ondervinden, met de zalige hoop op een eeuwige lente bij U... (artikel Het Volk 8 juni 1971, door Walter De Taeye)

In de periode van de zusters van de Heilige Familie gaf E.H. Debevere les godsdienst en toneelspelen.

Debevere is **overleden te Loker op 18 juni 1977** in de ouderdom van 90 jaar. Op initiatief van Jozef Deleu, hoofdredacteur van 'Ons Erfdeel' werd een bundel verzamelde opstellen van Debevere uitgegeven waarin zijn zes belangrijkste essays in verband met Frans Vlaanderen zijn opgenomen. Het voorwoord werd geschreven door Theo Lefèvre. Debevere schreef honderden gelegenheidsgedichten, vertaalde liederen van o.a. Beethoven en Mendelsohn, schreef verschillende studies over kunstwerken en geschiedenissen (oa over Dudzele, Poperinge en Loker), ontwierp praalwagens voor de Poperingse ommegang in 1930, werkte mee aan de H. Bloedprocessie in Voormezele, schreef de biografie voor Ons Erfdeel over Redmond, schreef toneelstukjes voor de jeugd, maakte een studie over dichter Charles de Croocq, over historicus Edmond de Coussemaker, over een in Belle ontdekt Middelnederlands getijdenboek, over de zestien schilderijen in de kerk van Tournehem, over de hop taalkundig. Maakte 40 pentekeningen naar Breugel, in het 'bulletin de la Société Académique des Antiquaires de la Morinie' verscheen de studie 'Deux livres d'heures du quinzième siècle'.

„Gij neemt het leven, God, niet van ons af,
maar Gij maakt het nieuw.”

Prefatie van de overledenen.

Na een zeer toegewijd priesterleven is

de Zeereerwaarde Heer

Rafaël-Augustinus DEBEVERE

priester-jubilaris

zoon van wijlen

David DEBEVERE en Leonie LOYENS

op 18 juni 1977 te Loker overleden
in de vrede van de verrezen Christus,
gesterkt door de heilmiddelen van de Kerk.

Geboren te Arendonk op 22 augustus 1887,
priester gewijd te Brugge op 10 juni 1911,
onderpastoor te Gistel, Poperinge St.-Jan en Dudzele,
directeur en ere-directeur van Huize Godtschalck
te Loker.

Met de woorden van deze priester-jubilaris, toen hij
60 jaar priester was, willen wij vandaag opnieuw
danken.

„Dank U God, om het schone leven dat ik uit uw
handen mocht ontvangen: om 66 jaar priester-zijn.
Dank vooral om de rustige winteravond met de
vredige herinnering aan de goedheid, die ik van
zovelen mocht ondervinden”: bijzonder de trouwe,
heldhaftige toewijding van de goede huishoudster,

de bekwame zorg van dokter en verplegenden thuis,
gesteund door de bereidwillige hulp en sympathie
van velen. DANK.

Hij leefde „met de zalige hoop op een eeuwige
lente bij God”.

Dikwijls heeft hij gebeden met de Psalmist :

De Heer is mijn erfdeel,

Hij heeft mijn lot in zijn hand.

Een heerlijk land is mij toegemeten

mijn erfdeel is al wat ik wens.

Ik dank de Heer die mij altijd geleid heeft.

Steeds houd ik mijn ogen gericht op de Heer.

Daarom ben ik vrolijk en blij van geest,

daarom kan ik rustig gaan slapen.

Mijn ziel laat Gij niet aan het dodenrijk over,

Gij levert uw dienaar niet uit aan het graf.

Gij zult mij de weg van het leven wijzen,

om heel mijn vreugde te vinden bij U,

bestendig geluk aan uw zijde. (Ps. 16).

Met de H. Paulus mag hij zeggen :

Dit is mijn vurig verlangen en mijn vaste hoop :

dat ik in niets beschaamd zal staan

en dat Christus in volle openbaarheid

zal worden verheerlijkt in mijn persoon,

of ik leven moet of sterven.

Voor mij toch is het leven Christus

en sterven winst. (Fil. 1, 20-21).

En wij bidden voor deze priester :

Almachtige God,

laat Uw dienaar en priester

nu in volle heerlijkheid aanschouwen

wat hij op aarde in de heilige tekenen trouw heeft

gevierd : Jezus Christus, Uw zoon en onze Heer.

Het 11-julikomitee van Poperinge hield een academische huldezitting **op 12 juli 1987** in de Gotische zaal van het stadhuis te Poperinge bedoeld als een speciaal eerbetoon aan E.H. Debevere ter gelegenheid van zijn 100e verjaardag.

Even wil ik nog verwijzen naar de 40 pentekeningen naar Breugel. Hij moet ze gemaakt hebben in Dudzele, toen hij reeds door ziekte getekend was. Ze zijn uitgegeven in 1967 n.a.v. zijn 80ste verjaardag.

Debevere was ook de man achter de Redmondherdenkingen ter gelegenheid van zijn 50 jaar overlijden in 1967. Hiertoe haalde hij tal van prominenten naar Loker. Staatsminister Lefèvre, oudminister De Clerck, senator Stubbe, E.H. Verdonck, gewezen deken van Steenvoorde, majoor O'Keefe die met Redmond sprak een kwartier voor zijn overlijden, en professor Eoin O'Mahony, die speciaal uit Illinois (VS) was overgekomen. Verder tal van geestelijke en burgerlijke vooraanstaanden.

In de zaal van de Lagere Afdeling van het Sint-Stanislascollege te Loker werd een feestzitting gehouden. E.H. Vervaeke, voorganger in de eucharistieviering, verwelkomde de Ierse en Fransen vrienden alsook speciaal Debevere. Meester Verdonck, organisator van het feest gaf vervolgens het woord aan de heer Pecceu, lid van het kabinet van de minister van Nederlandse Cultuur die in eigen naam sprak. Spreker bracht hulde aan Redmond volgens hem een mens die steeds op anderen had gedacht. De heer Pecceu onderlijnde dat deze herdenking een bezinning moest zijn over de ellende van allen die aan de Eerste Wereldoorlog deelnamen en tevens een aanklacht tegen hen die de oorlog veroorzaakten. De heer Deleu hoofdredacteur van Ons Erfdeel bracht vooreerst een warme hulde aan E.H. Debevere schrijver van het boekje over William Redmond. Spreker had het over zijn kennismaking met deze 80-jarige priester, die voor hem een veropenbaring werd. In september 1965 publiceerde Ons Erfdeel een studie van hem over de Frans Vlaming Charles de Croocq, de dichter van het prachtige Ma Flandre. Tevens ontdekte E.H. Debever in het museum Depuydt in Belle een tot dus er onbekend gebleven op perkament neergeschreven Middelnederlands getijdenboek van Alheyte van Grimbergen. Wanneer over dit kunstwerk in Ons Erfdeel een eerste stuk verscheen, mocht de spreker ervaren hoe deskundigen van de universiteiten van Leiden, Groningen, Leuven en Gent de vondsten van meneer Debevere als een ontdekking van betekenis hebben begroet.

Tenslotte had de spreker nog een woord van lof voor de manier waarop Debevere het boekje over het leen van Redmond heeft geschreven, een boekje dat in Ierland ruime weerklank heeft gevonden. Op die manier zal deze dag niet alleen een piëteitsvolle herdenking zijn van de moed en de offervaardigheid van de Ierse voorman William Redmond, maar ook een warme hulde aan mijnheer Debevere die zich hiervoor en op zijn hoge leeftijd met dynamisme hardnekkigheid en bekwaamheid heeft ingezet, zo besloot de heer Deleu zijn merkwaardige toespraak.

Debevere las eerst een telegram voor van staatsminister De Schrijver, die naast Redmond alle gesneuvelden van het Ijzer front herdenkt. Ook dankte hij oud-minister Theo Lefèvre voor zijn aanwezigheid en de heer Deleu die van de bever een leeuw had gemaakt. De woorden van de Franse schrijver Clemenceau: ik ben oud genoeg om de waarheid te zeggen, wenste de spreker op zich toe te passen. In sterke bewoordingen gaf Debevere uitleg over het ontstaan van 'the green Eire'. Hij haalde aan hoe dit land in de jaren 1500 een ware kruisweg doorstond door de verscheidene kerkvervolgingen. Ook had hij het over de volksverdrukking door de Engelsen die bestond uit het uitmoorden van ganse streken. Zo kwam spreker bij Redmond die zijn leven had gegeven voor Ierland om het vrij te maken en daardoor tot drie maal toe in de gevangenis werd gestopt.

Spreker deed ten slotte een oproep tot alle Vlamingen om te streven naar eenheid, grootheid en liefde. Loker zal Redmond nooit vergeten. God zegene Ierland, lang een provincie, thans weer een natie, zo besloot Debevere zijn toespraak, die op een daverend applaus werd onthaald.

Namens het gemeentebestuur hield secretaris de heer Hardeman een toespraak die getuigde van een echte redenaar. Hij had vooreerst een woord van dank tot alle vooraanstaanden en genodigden op deze herdenking. Over Debevere zie hij: beeft nooit zelf, maar doet anderen beven. Voorts verklaarde de secretaris dat Loker het graf zelf zal onderhouden wanneer de CWGC het graf niet kan onderhouden, dan zullen de Lokernaars het doen, wat met een stevig applaus werd bezegeld. Met een dankwoord tot de Ierse bezoekers besloot deze eminente spreker zijn toespraak.

Tot slot van deze zitting werd door het KLJ-koor het Sint-Patrickslied in het Nederlands gezongen, gevolgd door een bandopname en het zingen van de Vlaamse Leeuw.

Bij een bezoek aan het graf van Redmond werden verschillende kransen neergelegd, o.a. door professor O'Mahony die in het Iers het Onze Vader en het Wees Gegroet las. Met een feestmaal in het restaurant De Scherpenberg werd deze dag afgesloten. Voortaan zal deze begraafplaats van deze hardnekkige William Redmond zeker en vast goed onderhouden worden.

Debevere was een bewuste Vlaming en priester, hij was schrijver, dichter, historicus, pianist, kon tekenen en schilderen, hij heeft brandglazen ontworpen en restauratiewerk geleid.

Op de volgende pagina's volgt de inhoud van het boekje dat hij in 1936 schreef. De tekst werd letterlijk uit het boekje overgenomen.

Tenslotte gaat enige dank uit naar de Heer Francis Devlamynck, Orthopedagoog Huize Godtschalck, voor het aanleveren van de teksten.

Uit de geschiedenis van DUDZELE

Tijdens de Romeinsche overheersching was de streek met bosschen, moerassen en kreken bedekt en behoorde tot het gewest der Menapiërs. Toen in de 5de eeuw, de Germanen ons land binnenvielen, vonden zij de kustvlakte overspoeld door de zee. Spoedig begon de aanslibbing, die twee eeuwen en half duurde. Het eerst kwam benoorden Brugge een langwerpige eiland

boven, dat onder meer Dudzele omvatte. De naam Dudzele, Dodezele (zele=zaalgebouw, huizing, heerenwoning) wijst op een nederzetting van Franken vóór de groote christelijke zendingen, toen St Eloi (rond 650) in het Noorden van Brugge predikte (vergelijk de latere plaatsnamen met kerke en kapelle) Te bemerken dat de plaatsnamen op zele gevormd zijn van namen van plaatselijke verschijnselen (Broekzele= Brussel) of van persoonsnamen. Dodesela wordt voor 't eerst vermeld op een kaart van Boudewijn met den ijzeren arm (862), maar moet veel ouder zijn.

Arnold, graaf van Vlaanderen, begiftigde in 961 het kapittel van St Donaas te Brugge met verscheidene landerijen gelegen te Dudzele. In 1108 gaf Balderik, bisschop van Doornik, aan hetzelfde kapittel het recht de pastoors te Dudzele te benoemen, een recht dat bevestigd werd door Paus Pascalis II in 1110. Gelijk op nog andere parochiën van het Brugsche Vrije, waren er hier tot in den Geuzentijd twee pastoors met twee woningen: de West- en de Oostpastorij. Rond 1150 werd een groote Kruiskerk gebouwd naar een langwerpige transversaal plan, in veldsteen, en volgens den Romaanschen stijl (Doorniksche bouwtrant maar onder invloed van den Rijnschen). Ze droeg den titel Van St Pieters ter banden. De massa van den hoogen toren was nog sprekender gemaakt door twee zware vierkant traptorens die met den toren een front uitmaakten en op dezelfde rooilijn stonden. Een dezer traptorens bestaat nog met een bijgevoegd baksteenbovengedeelte en dient tot kloktoren. Van den heerlijke oude kerk is verders niets over dan de inzet van een boog en 't begin van een venstervak, maar de overgebleven zuiltjes en bogenlijsten zijn merkwaardig.

Sedert onheugelijke tijden, vóór de bouw der kerk, werd St Leenaard te Dudzele zeer vereerd. Zoo groot was de toeloop der bedevaarders dat de poort van Brugge die uitgaf op den weg naar Dudzele, St Leenaardspoort genoemd werd. Langs voormelden weg stond eene kapel ter eere van St Leenaard. Ieder jaar kwamen ter bedevaart de kuipersknappen of knechten uit Brugge, met trommels en fiffers. Een woord over den heilige. Uit een adelijk geslacht in 't begin der 6^e eeuw in Frankrijk geboren, werd hij gedoopt door den H. Remigius. Hij verliet de wereldsche waardigheden om eerst kloosterling en daarna eenzater te worden. Uit ootmoedigheid weigerde hij zich priester te laten wijden en bleef diaken. Van den koning Hlodwig, volgens de overleveringen) bekwam hij het voorrecht de

gevangenen die hij bezocht, te verlossen. Hij stierf in 559. Zijn feestdag valt op 6 November. Hij is de patroon der kuipers, veehouders, peerdervoerders en gevangenen, en wordt veel aanroepen tegen "de zeere leên". De groote ommegang te zijner eere is gesteld op den 1en Zondag van Oogst en volgende dagen. In de kerk op een schilderij door de St Sebastiaansgilde in 1697 gejord, staat hij afgebeeld als diaken, de gevangenen aansprekend met aan zijn voeten den geknielden koning Hlodwig en achter hem een gevang. Een kapellanij werd ter zijner eer alhier gesticht in 1334 door Michel Van Oudenaarde.

Het ambacht en de heerlijkheid van Dudzele was afhankelijk van het Brugsche Vrije. Volgens de overlevering telde men er vóór den Geuzentijd vijftien duizend inwoners. Zijn bloei moet nagenoeg gelijken tred houden met dien van Brugge. Te Dudzele zooals elders in 't Brugsche Vrije werd laken geweven bij voorrecht in 1322 vergund. In 1384 werd dit voorrecht door den graaf ontnomen maar men begon opnieuw te weven tot in 1407 de Bruggelingen te Dudzele en in andere parochiën al de getouwen vernielden. Hertog Jan zonder Vrees kwam naar Brugge om het oproer te dempen en stond aan het Vrije toe de lakenweverij voort te beoefenen op sommige voorwaarden die noch aan de eene noch aan de andere bevielen. De Bruggelingen liepen wederom te wapen om hunne voorechten te behouden maar de hertog wist ze te bedwingen. In 1436 hielp het Brugsche Vrije, (ook Dudzele) de Bruggelingen tegen de graaf Philips de Goede. Maar het kwam de Vrijlaten duur te staan: ze moesten een geldboete van honderd duizend gouden Philipsridders betalen.

Te dien tijde waren er drie kastelen:

1. Het kasteel van Pathoeke. Volgens sommige schrijvers was het bij Pathoeke dat Maria van Bourgondië in 1482 op een valkenjacht verongelukte. In april 1488 kwamen eenige soldaten van Sluis op dit goed, dat toebehoorde aan Cornelis Mettenije, en roofden of verwoesten er alles. De Bruggelingen zonden een gewapende bende die vier roovers gevangen nam en de overige verjoeg.
2. Het Schottekasteel, volgens de overlevering door een heer uit Noord-Schotland gebouwd. In 1490 behoorde het toe aan een lakenkoopman van Brugge, Pieter Van Westvoorde. In October 1490 moest hij naar Brugge vluchten met volk en goed en werd het kasteel door de duitsche soldaten geplunderd en vernield. Een nieuw slot werd op dezelfde plaats gebouwd. De teekening ervan is te vinden in Flandria illustrata van Sanderus.
3. Het kasteel van de heeren van Dudzele. Deze waren herhaaldelijk schepenen van het Vrije. Ze waren weldoeners der kerk waarin ze het meest begraven werden. Reinbold van Dudzele wordt vermeld in 1152 in een brief door graaf Diederik van den Elzas te Affligem geschreven. Margareta, zuster van Boudewijn van Dudzele, was gehuwd met den heer van Gruuthuse en stierf in 1363. Jakob van Gistel, heer van Dudzele, was Burgemeester, raadsheer en kamerling van Maximiliaan, den graaf van Vlaanderen. In 1479

kwam deze laatste naar Dudzele en bedankte er O.L. Vrouw voor de overwinning die zij te Guinegate op de Franschen behaald had. Den 12 Maart 1485 deed de heer van Dudzele met eene menigte schepen een aanval op het kasteel van Sluis maar mislukte. Den 28n der zelfde maand kocht hij eenige soldaten om, van het kasteel van Sluis, opdat ze de vestiging zouden overleveren, maar het opzet werd ontdekt. Om zijne getrouwheid aan zijn wettigen heer Maximiliaan, werd Jakob van Dudzele in 1488 gevangen genomen door de oproerige Bruggelingen en te Brugge den 9n Maart op de groote Markt gehalsrecht, niettegenstaande de smeedingen zijner vrouw Cathelyne van Stavele met hare twee dochterkens, en de bedevan den proost van O.L. Vrouw en van vele andere gezaghebbende personen. Zijn kasteel werd afgebroken op last der drie leden van Vlaanderen. In de oude kerk van Dudzele lag een verheven praalgraf van Jacob van Gistel en zijne vrouw (te Mechelen in 1512 gestorven).

Nog een paar aantekeningen betreffende den bloeitijd van Dudzele. Blijkens een handschrift, in het archief der abdij ter Duinen bewaard, bestond alhier in 1266 een begijnhof. In 1279 begon men de vaart te delven van Brugge naar Lissewege en in 1384 werd de Watergang gegraven. In 1350 werd de O.L. Vrouwekapel aan den Noordkant der kerk herbouwd.

De 16de eeuw in feesten en weelde begonnen eindigde in rampspoed en armoede. In 1562 maakte Petrus Pourbus een kaart van het Brugsche Vrije waarop de kerk van Dudzele met een hoogen toren prijkt. Maar niet lang meer stond het bedehuis ongeschonden. De Geuzen begonnen de streek te plunderen en te verwoesten en vernielden in 1571 de abdij ter Doest ten gronde. Eene pest, die van 1575 tot 1583 duurde, sleepte in 'Brugsche Vrije twee en zeventig duizend menschen ten grave. In 1580 was te Dudzele zekere Johannes de Moor werkzaam als protestantsche predikant. In 1581 nieuwe plundering door de Waalsche soldaten: de landslieden vluchten naar Brugge met alles wat ze dragen of voeren konden en in zoo groot getal dat ze geen herbergen meer vonden. Dit jaar ook werd eerwaarde pastoor Antonius Chatelet na een doop, verraden door den vader van het gedoopte kind, en vluchte den 3n November. De goddelijke diensten waren geschorst in de kerk tot 1596. De eenigste handel die gedreven werd was die van gestolen en geroofde goederen, die naar Holland en Engeland verzonden werden. Huizen en schuren waren afgebrand, de landerijen lagen verwilderd en de prachtige kerk met hare zes altaren en verschillende kapellen, uitgeplunderd en verwoest, begon in puin te vallen. Den zwaren toren heette men het Reuzenkasteel.

Van in het begin der 17de eeuw poogde men de kerk te herstellen. Uit dien tijd dagteekent de aanzet van een boog in rooden baksteen bij den toren. In 1634 wilde men een nieuwe achtkanten steenen naald bouwen met borstwering en wrocht men aan de beuken, het koor en de sacristie.

Onrust en armoede bleven duren. In 1621 had Dudzele wederom te lijden van de bezettingen van Sluis, Aardenburg en Ijzendijke. In 1622 toen de Spnjaards Sluis wilden veroveren doorsneden de Hollanders de zeedijken zoo dat het zeewater tot aan Dudzele spoelde. In 1668-69 teisterde de pest de parochie op gruwelijke wijze. De kerk viel in, anno 1673 en de geloovigen moesten de goddelijke diensten volgen, blootgesteld aan wind en weder. Te bemerken valt dat die kerk, de nu bestaande, in 1871 vergroot werd volgens plan van P. Buyck en met een torentje versierd (?)

De 18^e eeuw bracht een weinig wel en veel wee. In 1723-1727 werd de steenweg Brugge-Blankeberge aangelegd en in 1759-1817 de steenweg Brugge-Sluis. 1740 bracht een harde winter met duren tijd en hongersnood. In 1794 trok het Fransche leger door Dudzele naar Sluis, dat met stad en kasteel ingenomen werd in Oogstmaand, door Generaal Moreau, Geldschattingen volgden. Het Brusche Vrije werd afgeschaft gelijk ook de wetten van het land, de genootschappen, enz. Weldra (1797) werd een goddelooze eed van de priesters geeischt, en werd de kerk gesloten. Eerweerde Heer Sablé was hier pastor en stierf ditzelfde jaar 1797. De goddelijke diensten geschieden in 't geheim ten huize Leenaard de Vliegheer en in de schuur van Willem Bossier, maar hier werd de priester door dorpsgenooten verklikt. Van de drie klokken werden er twee gestolen en in stukken geslagen. In 1802 werd de kerk heropend.

Nog eenige data en feiten:

- 1817 Nieuwe vloer in de kerk
- 1829 geweldige overstrooming.
- 20 Oogst 1831. De Hollanders pogen met twee kanonneerbooten het Sas bij het fort Isabella te Knokke te doorschieten en de streek onder water te zetten. Op 't gelui van de klok loopen de inwoners te wapen en verijdelen dit opzet.
- 1845. Aardappelziekte: wachten worden ingericht om het stelen te beletten.
- 1848. Uiterste armoede: 542 armen worden ondersteund door het bureel van weldadigheid.
- 1850. Door aanhoudende regens zijn de landerijen moerassen geworden.
- 1846. De poldervaart Selzaete-Heyst voleindigd.
- 1844-1882. Aanleggen der baan van Dudzele naar de baan Brugge-Blankenberge.
- 1848. Steenweg van Brugge-Coolkerke-Oostkerke.
- 1852. De Leievaart gegraven.
- 1863 Het groote Ankerbosch wordt uitgeroeid. Nieuwe gemeenteschool. Inhuldiging van den spoorweg Brugge-Blankenberge.
- 1864. Dorpsplaats en kerkstraat besteend.
- 1877. E.H. onderpastoor Amaat Vyncke, later beroemde missionaris in Midden-Afrika, sticht de muziekmaatschappij De Noordergalm.

- 1888. Voltooiing van de buurtspoorweg Brugge-Sluis. De eerwaarde zusters van Heule openen eenen school voor meisjes.
- 1889. Oprichting der brandweer. Steenweg naar Damme. Nieuwe statie.
- 1896. Men begint de nieuwe zeevaart te graven. Een deel van de gemeentegrond wordt onteigend.
- 1904. Postbureel geopend.
- 1919. Na den wereldoorlog wordt eene gedenkkapel aan de gesneuvelde soldaten opgericht.
- 1920. Een nieuwe brug gebouwd over de zeevaart.
- 1925. Dudzele krijgt een electriche verlichting.
- 1930. Electrificatie van den tram.
- 1932. Nieuwe grondontelingen door de stad Brugge.
- 1935. Nieuwe bruggen over de Leie en Selzaetevaarten. Vernieuwing van de steenweg Brugge-Knokke.

Door eendracht naar bloeienden toekomst.

Bezienswaardigheden zijn onder meer in de kerk: de predikstoel (1651); de communiebank door De Wispelaere (1873); De kruisiging van St Petrus tafereel door G. De Craeyer (hoogaltaar); O.L. Vrouw van den Rozenkrans, tafereel door G. Maes (O.L. Vrouwaltaar); Aanbidding door de herders, tafereel uit de 17^e eeuw; eene remonstrans (1628) en een processiekruis (1628) beide zeer merkwaardig; een koperen offerandepateel met St Joris. Langs buiten, naast de sacristie, hangen twee interessante zerken. Een deze draagt de opschriften (in de vier hoeken): Bemerck de doot. Godts oordeel ducht. Vreest de helle groot. Souct de eeuwig lucht. (1655). Onderaan satts: Alle vleesch is hoy – Hout dit in memorie. Als de blome des velts. Vergaet syn glorie.